

ДОКЛАД

за изпълнението на Плана за действие за равните възможности за хората с увреждания 2006 – 2007 г. за периода 01.01. – 31.12.2006 г.

С Решение по Протокол № 53 от заседанието на 15 декември 2005 г. Министерският съвет прие **План за действие за равните възможности за хората с увреждания за 2006 – 2007 г.** В изпълнение на т. 4 от Решението на Министерския съвет е изготвен годишния доклад.

Планът съдържа седем оперативни цели, които са насочени към подобряване на качеството на живота и социалното включване на хората с увреждания и са съобразени с европейските тенденции за равнопоставеност. Изхождайки от мултидисциплинарния характер на проблемите на хората с увреждания, в разделите са набелязани дейности в различните области на рехабилитацията и социалната интеграция. По изпълнението на плана през отчетния период е извършено следното:

По Оперативна цел I. „Създаване на мониторингова система за наблюдение на броя, социално-икономическите и здравните характеристики на хората с трайни увреждания”

В Агенция за хората с увреждания е изградена информационна база данни за хората с увреждания. Към момента в масива на базата данни са въведени приблизително 30 000 записа за хора с трайни увреждания. За всеобхватното обследване и анализ на социално-икономическите и здравни характеристики на хората с трайно увреждане, базата данни се налага да бъде разширена с редица допълнителни показатели, включени в Анкетната карта за самооценка на желанията и индивидуалните потребности на хората с увреждания към утвърдената от Министъра на труда и социалната политика Методиката за определяне на индивидуалните потребности на хората с трайни увреждания. Предстои информационната база данни за хората с трайни увреждания да бъде допълнена с тези показатели, които да дават една солидна основа за изготвянето на качествени прогнози и анализи за статуса на тази целева група.

По Оперативна цел II. “Създаване на достъпна среда за хората с увреждания”

Един от най-тежките проблеми за хората с увреждания – **осигуряване на свободен достъп**, все още не намира добро решение. Създадена е добра нормативна база: Законът за устройство на територията въвежда изисквания за изграждане на достъпна среда; Наредба № 6 от 25.11.2003 г. за изграждане на достъпна среда в урбанизираните територии определя нормативите за достъпност. Конкретни изисквания за осигуряване на достъпна среда са въведени и с редица наредби с технически норми за проектиране. Проведени са осем семинара за обучение на главните архитекти на общини за европейските изисквания за достъпност и националната нормативна уредба. Създадени са нормативни изисквания за:

съпровождане на зелената светлина на светофарната уредба от звуков сигнал по смисъла на Наредба № 6 от 25.11.2003 г. за изграждане на достъпна среда в урбанизираните територии и Наредба № 17 от 23.07.2001 г. за регулиране на движението по пътищата със светлинни сигнали; поставяне на светофарни уредби на кръстовища, разположени на достъпни маршрути съгласно изискванията на Наредба № 17 от 23.07.2001 г. за регулиране на движението по пътищата със светлинни сигнали.

Практическото прилагане на нормативите и осезаемо решение на проблема обаче все още не е намерено.

В голямата част от общините в страната има положителен обществен отзвук и нагласи относно осигуряването на достъпна среда за хората с увреждания. Спонсори предоставят средства за адаптиране на сгради, училища, културни институции, в общинските бюджети също се заделят средства за тази цел (но това са частични решения). Необходимо е да се създаде добра координация между местните власти и държавната администрация за събиране на информация по изпълнението на мерките за създаване на достъпна среда. В тази посока могат да окажат съдействие и помощ областните управители.

За разширяване на възможностите на хората с увреждания до достъпен транспорт и транспортни услуги Министерството на транспорта, в сътрудничество със Съюза на инвалидите в България, определи измененията и допълненията, които следва да бъдат извършени през тази година в подзаконовите нормативни актове, отнасящи се до изискванията за осигуряване на улеснен достъп на хората с увреждания до обществен превоз на пътници, както следва:

В Наредба № 2/15.03.2002 г. за условията и реда за утвърждаване на транспортни схеми и за осъществяване на обществени превози на пътници с автобуси и леки автомобили е установен редът и условията за осигуряване на автобуси, предназначени за превоз на трудноподвижни лица. В Наредбата са посочени задължителните нормативи за брой на автобусни курсове, които следва да бъдат изпълнявани с превозни средства, оборудвани за превоз на трудноподвижни лица. Съгласно тези нормативи, **до края на 2006 г. 35 % от общия брой курсове за всяка община следва да се изпълняват с автобуси за трудноподвижни лица. Това ниво следва да се поддържа и през следващите години.** Общините изпълняват норматива чрез провеждане на конкурси за възлагане на превози по автобусните линии. Изпълнението на норматива в решаваща степен зависи от своевременното и успешно провеждане на конкурсите. В това отношение съществен проблем е обжалването по съдебен ред на решенията на конкурсите, с което окончателната им реализация се отлага с години, като по този начин се забавя и изпълнението на норматива

Определените с Наредбата ред и условия предвиждат улеснения достъп на трудноподвижните лица, в т.ч. и на хората с увреждания до обществен превоз, да се осигурява при възлагане на превозите чрез конкурс. Съответните общински съвети определят конкретните линии и курсовете по тях, които следва да се изпълняват с автобуси за превоз на хора с увреждания. Съществува практика такива линии да се определят приоритетно по маршрути, на които са разположени здравни и други заведения, посещавани предимно от хора с увреждания, с оглед максимално доближаване на услугата до по-голям брой нуждаещи се.

Предстои допълване на посочената Наредба № 2 с предварително съгласувано изискване при превози по градски основни линии (линиите за масовите пътнически превози), всички автобуси от клас I да бъдат нископлатформени (нископодови).

С Наредба № 33/3.11.1999 г. за обществен превоз на пътници и товари на територията на Република България, в протокола за преглед за транспортна годност -- Приложение № 4 към Наредбата, са установени техническите изисквания към

автобусите, предназначени за превоз на трудноподвижни лица, към които са и хората с увреждания. Включените в протокола изисквания са разработени при отчитане разпоредбата на Директива 2001/85 на ЕС (Приложение № 7), която е транспонирана в българското законодателство като Наредба № 97/2004 г. за одобряване типа на нови моторни превозни средства за превоз на пътници с повече от 8 места за сядане, без мястото на водача. Подготвен е проект за изменение и допълнение на Наредба № 33/3.11.1999 г., съгласно който ще се въведат допълнителни изисквания по оборудването на всички автогари в страната, за осигуряване на: достъпен маршрут за придвижване с инвалидна количка от улицата до помещението за пътници и сектора за пристигане или тръгване на автобуса; подемна платформа или рампа за придвижване на инвалидна количка при качване или слизане от автобуса; достъпно за трудноподвижни лица гише за билети и санитарен възел.

БДЖ ЕАД ежедневно предлага транспортно обслужване на лица с физически увреждания в съставите на 8 ускорени бързи влака по следните маршрути: София – Пловдив – Бургас - София с ускорените бързи влакове №№ 8601/8602, София – Ямбол – София с ускорените бързи влакове №№ 8603/8604, София - Карлово- Бургас - София с ускорените бързи влакове №№ 3601/3602 и София - Г. Оряховица - Варна - София с ускорените бързи влакове №№ 2601/2602.

В съставите на посочените влакове са включени специализирани вагони, в които има обособени места за лица с физически увреждания и техните придружители, както и санитарен възел с възможности и за самообслужване.

Обслужването на трудно подвижни лица в инвалидни колички, качване /сваляне от тези вагони се извършва само в гарите: София, Пловдив, Стара Загора, Бургас и Варна, където са изградени гарови служби с изискващите се условия за обслужване на тези лица, а именно: място за изчакване, санитарен възел с възможности за самостоятелно обслужване и повдигаща се платформа (мобиллифт). С тази платформа се извършва безопасно качването /свалянето на трудно подвижните лица от специализираните вагони. Освен в посочените гари мобиллифтове са осигурени и разпределени в още 12 гари.

Възможности за превоз на трудноподвижни пътници се предоставят и в съставите на новите мотриси "ДЕЗИРО", които като нова технология предлагат тази възможност за обслужване на трудно подвижни лица, в ж.п.участъците: Варна-Добрич;София-Кюстендил; Пловдив-Пещера; Стара Загора-Димитровград-Пещера;Пловдив-Димитровград-Свиленград; Плевен-Черквица-Левски-Свищов;Самуил-Силистра;Пловдив-Момчилград-Подкова и Пловдив-Панагюрище.

Доставени са и 50 преносими сгъваеми рампи за обслужване на тези клиенти при пътуване с мотрисите „Сименс”.

Във връзка с изпълнение задълженията на Национална компания "Железопътна инфраструктура" по утвърдената от Министъра на транспорта актуализирана програма за внедряване на система за транспортно обслужване на хора с увреждания по комбинираната схема "микробус - влак - микробус", в гарите София, Пловдив, Стара Загора, Бургас и Варна са изградени помещения за престой и обслужване на трудноподвижни лица. Обособени са диспечерски пунктове. Архитектурното оформление на помещенията е съобразено с интериора на съответните приемни здания.

В гарите Пловдив и Стара Загора влаковете, включващи вагони за трудноподвижни лица се приемат на първи коловоз, а в гарите София и Бургас имат възможност за приемането им на всички коловози. За осигуряване достъп до пероните на гара София, Министерството на транспорта е предоставило за ползване специализиран автомобил /миниван/, дарение от Даймер Крайслер АД Мерцедес, за придвижване на трудноподвижните лица от приемно здание през тунела до всички

перони. За специализирания автомобил се изработи и монтира подвижна рампа /апарел/, както и осигурителни съоръжения.

В непосредствена близост до помещенията за престой на инвалиди са изградени санитарни възли в съответствие с изискванията на "Ръководство за планиране и проектиране на среда в населените места, с оглед ползването им от инвалиди". Изработено е специално оборудване на санитарните възли, монтажните и сигнализационни схеми за оборудването, звукови и сигнални бутони.

Съвместно с Община София, Община Пловдив, Община Стара Загора, Община Бургас и Община Варна са определени и маркирани паркоместа пред приемните здания на гарите за паркиране на лични и специализирани автомобили на трудноподвижните лица.

Придвижването на трудноподвижни лица започва от тяхното пристигане на гарите. Целият път, който изминават лицата от колата до перона на гарата е маркиран със символа "инвалидна количка". Осигурен е безпрепятствен достъп до билетно гише, телефон, информация, санитарен възел. Качеството на настилката и осветеността на пътя са съобразени с изискванията и нормите.

На подходящи места и височина са монтирани телефонни апарати. **Поради финансови ограничения системата по бавно се разширява по основните железопътни дестинации на страната и обхваща останалите големи градове.**

През периода 2005-2006 година в приемните здания на гари Варна и Русе са изградени центрове за обслужване на трудноподвижни лица, отговарящи на изискванията на Наредба № 6 за изграждане на достъпна среда в урбанизираните територии.

За осигуряване на безпрепятствен достъп до различните нива в приемното здание на централна ж.п гара София, са монтирани шест панорамни асансьора, от които пет за достъп от тунела до пероните на гарата и един за достъп от предгаровото пространство до диспечерския пункт за обслужване на инвалиди, чието пускане предстои през 2007 г.

В гара Казанлък е изграден санитарен възел за трудноподвижни лица и осигурен достъп до първи перон.

В гара Първомай е изградена рампа от улично платно към тротоар и от тротоар към чакалня, осигурена е достъпност до билетни гишета и първи перон.

С оглед осигуряването на безпрепятствен достъп на трудноподвижните лица до влака е извършен ремонт на перона на спирка Павел баня .

През 2006 год. започна изграждането на подобект: "Удължаване на централен подлез гара Русе пътническа" от обект: "Гаров комплекс Русе пътническа", който е съобразен с възможността за достъп на трудноподвижни лица до гаровите перони и приемното здание, за което са предвидени два панорамни асансьора.

Изготвя се технически проект за ново приемно здание на гара Кермен и в заданието Възложителят (Национална компания „Железопътна инфраструктура“) е посочил изискването за осигуряване на достъпна среда.

При извършване на ремонтни работи по сградите на приемните здания и пероните на съответните гари, се следи за привеждането им в съответствие с изискванията на нормативната уредба за изграждане на достъпна среда в урбанизираните територии.

Въпрос на време е увеличаването на броя на гарите, осигуряващи възможност на повече трудноподвижни лица да ползват услугите на железопътния транспорт за удобен превоз на територията на цялата страна. Това изисква сериозни

инвестиции за строителство, както и за производство на достатъчен брой специализирани вагони.

С графика за движение на влаковете през декември 2006 год. влязоха в експлоатация общо 13 специализирани вагони за превоз на трудно подвижни пътници, доставени от Германия.

Пускането на новите вагони е част от мерките на Правителството, предвидени в плана за действие за равните възможности за хората с увреждания в периода 2006 – 2007 година.

От 18.12.2006 год. БДЖ ЕАД започна поетапно да въвежда допълнителни специализирани вагони за превоз на трудноподвижни лица с цел разширяване обхвата на предлаганата транспортна услуга. Пътниците с ограничена мобилност ще могат да пътуват по четири нови маршрута. Специализираните вагони ще се движат в съставите на следните два ускорени бързи и шест бързи влака:

Ускорени бързи влакове с №№ 2607/2608 по маршрут София-Горна Оряховица-София, бързи влакове с №№ 4613/ 4612 София-Русе-София; бързи влакове с №№ 7625/7620 –София-Видин-София; бързи влакове с №№ 5623/5622 София-Кулата-София.

През декември 2006 г. в съставите на шест от осемте ускорени бързи влакове поетапно се въвежда по още един допълнителен вагон за превоз на лица със затруднена мобилност. **По този начин всекидневно на територията на страната се движат общо 16 влака, в състава на които има специализиран вагон или вагони за превоз на трудноподвижни пътници.**

Отчитайки факта, че за хората с увреждания има огромно значение физическата активност в терапевтичен и психологически план, Държавната агенция за младежта и спорта /ДАМС/ изготви стратегия за осигуряване на **достъп до спортни обекти и съоръжения** в две основни направления:

1. Премахване на архитектурните бариери с цел осигуряване на достъп до спортни обекти и съоръжения за хора с увреждания:

- В сградата на ДАМС са изградени санитарни възли за хора с увреждания в съответствие с европейските стандарти.
- При реконструкция на Национален стадион „Васил Левски” е осигурен свободен достъп на хора с увреждания, спортните зали и сервизни помещения са изградени в пълно съответствие с международните стандарти за достъпност и са предоставени на Българска параолимпийска асоциация.
- Изготвени са идейни проекти за премахване на архитектурните бариери в спортните бази на ДАМС. Тези проекти ще бъдат осъществявани поетапно при провеждането на капиталните ремонти на съоръженията.

2. Инициативи, подпомагащи премахването на архитектурните бариери на спортните обекти и съоръжения:

- Със заповед на Председателя на ДАМС е създадена работна група, която да изготви проект за промени в нормативната база в съответствие с Препоръка № R(86)18 на Съвета на Европа и Директива 2000/78/ЕО.

Достъп до сградите на културните институти в страната. Министерството на културата ангажира вниманието на редица културни институции за **приобщаването на хората с увреждания към духовния живот на страната ни.** В областта на театралната дейност, във всички софийски театри /без Театър 199 / и голяма част от извънстоличините театри са създадени постоянни и подвижни рампи за придвижване на инвалидни колички. До края на 2007 г. в цялата театрална мрежа хората с увреждания ще имат достъп до театралните зали.

В рамките на утвърдените бюджетни средства за ремонт е осигурен достъп на хората с увреждания до държавните културни институти в областта на музикалното и танцово изкуство с национално значение.

Във всички музеи и галерии на подчинение на Министерството на културата са създадени условия за свободен достъп на хора с увреждания / с изключение на музеите „Христо Ботев“ в гр. Калофер и Националния музей за българско изобразително изкуство/. Необходимо е да се отбележи, че някои от музеите са родни къщи на писатели, музиканти и други изтъкнати личности, които са паметници на културата и съществуват ограничения относно тяхното адаптиране.

В редица читалища в страната са изградени съоръжения, осигуряващи достъп на хора с инвалидни колички до различни помещения в сградата на читалищата – библиотека, репетиционни зали, административни помещения. Това е реализирано в рамките на самостоятелно защитени от страна на читалищата проекти.

С цел осигуряването на достъп до информация, Държавната агенция за информационни технологии и съобщения (ДАИТС) подкрепи експертно и финансово през 2006 г. създаването на информационен портал за хора с увреждания: <http://www.aeipd.org/index.php>. Порталът е активен от месец април 2006 г. и е удобен и технически достъпен за потребители с различни възможности. За съжаление ДАИТС не би могла да се ангажира финансово с дългосрочна поддръжка на портала – техническа и информационна, която изисква наемане на поне един човек, за предпочитане от групата на хората с увреждания.

Оперативна цел III. *”Продължаване на процеса на деинституционализация чрез развитие и разширяване на социалните услуги в общността и повишаване качеството на грижа в специализираните институции за хора с увреждания”*

Националната програма “Асистенти на хората с увреждания” (НП „АХУ”) е една от най-машабните инициативи на Министерството на труда и социалната политика, насочена към осигуряване на качествена грижа за хора с трайни увреждания в семейна среда чрез дейностите „Социален асистент” и „Личен асистент”. **През 2006г. в програмата са включени общо 16 793 лица** (114% от планираните 14 687 лица), от които 13 932 лица са лични асистенти и 2 861 лица са социални асистенти. **Изразходвани са 33 201 256 лв. (95.5% от планираните средства).** По данни на Агенцията за социално подпомагане през 2006 г. ежедневно 2000 души в неравностойно положение от 12 пилотни общини получават подкрепа от 700 социални асистенти по проект „Социални услуги в замяна на нови работни места” (СЕЙН), осъществяван съвместно от ПРООН и МТСП.

С оглед повишаване качеството на предоставяните услуги по дейност „Социален асистент”, със заповед No 940 от 27.11.2007 г. на министъра на труда и социалната политика НП „АХУ” е изменена и допълнена, като е въведен моделът на СЕЙН.

За разширяването и подобряването на качеството на социалните услуги за деца с увреждания дирекции “Социално подпомагане” – отделите “Закрила на детето” прилагат Закона за закрила на детето, като основен регулаторен механизъм за настаняване на деца в институции. Работи се по превенция на изоставянето на деца, като усилията на специалистите от отделите “Закрила на детето” са насочени към постоянно осигуряване на социална и психологическа подкрепа на деца и техните семейства, в които е възникнал проблем, като се прави всичко необходимо, съгласно нормативната уредба, да не се допусне изоставянето или настаняването на тези деца в институции.

При настаняване на деца в специализирани институции, плановете за действие по случаите се предоставят на директорите на специализираните институции. Провеждат се заседания на мултидисциплинарни екипи, на които се обсъждат настъпилите промени в развитието на всяко дете, настанено в специализирана институция. Затруднения се срещат в някои специализирани институции, където техните директори не информират отдел "Закрила на детето" за участие в прегледите на плановете за грижа за децата. В тази насока Дирекция "Социално подпомагане" – отдел "Закрила на детето" предприема мерки за установяване на по-добро взаимодействие с ръководството и персонала на тези специализирани институции, с цел въвеждане на мултидисциплинарна и междуинституционална екипност при вземането на решения за децата.

Мощен ресурс за предотвратяване настаняването на деца в институции е развитата мрежа от социалните услуги в общността. Разкриването на дневни центрове за деца с увреждания, укрепването и разширяването на капацитета на вече съществуващите е основна насока в превенцията на настаняването на деца с увреждания в специализирани институции. Анализването на потребностите от социални услуги за деца и семейства от отделите "Закрила на детето" е непрекъснато.

През 2006г. в страната са разкрити:

- 5 Дневни център за деца и младежи с увреждания;
- 2 Дома за временно настаняване на безнадзорни деца и деца в риск;
- 1 Дневен център за работа с деца на улицата;
- 1 Приют за безнадзорни деца.

Една от вече наложилите се алтернативни форми за предотвратяване настаняването на деца в специализирани институции и отглеждането им в семейна среда е настаняването на децата за отглеждане в семейство на близки или роднини по реда на Закона за закрила на детето.

Предоставянето на услугата личен асистент и социален асистент представлява също ресурс за предотвратяване настаняването в институции на деца с увреждания.

Преструктурирането и реформирането на специализираните институции за деца с увреждания се извършва чрез изграждане и развитие на нови форми на социални услуги в общността и намаляване на капацитета и/или закриване на съществуващите институции.

Една от основните цели на Програмата на правителството е подобряване качеството на живот, качеството на предоставяне на социалните услуги, развиване на социалните услуги, предоставяни в общността, деинституционализация и социално включване на хората от специализираните институции.

Към 31.12.2006г. на територията на страната функционират общо 27 специализирани институции за деца с увреждания, както следва:

Домове за деца и младежи с увреждания – 27 броя с 1693 деца, от които:

- домове за деца и младежи с физически увреждания – 1 брой със 66 деца;
- домове за деца и младежи с умствена изостаналост – 26 броя с 1627 деца.

Закрити институции за деца и младежи с умствена изостаналост през 2006г.

- Дом за деца и младежи с умствена изостаналост – с. Добромирци, община Кирково, област Кърджали.
- От 01.01.2007г. със Заповед на Изпълнителния директор на АСП е закрит Дома за деца и младежи с умствена изостаналост – гр. Пазарджик и е

открит Дневен център със седмична грижа за деца и младежи с умствена изостаналост – гр. Пазарджик.

Намаляване на капацитета на специализирани институции за деца с увреждания.

- От 01.01.2007г. със Заповед на Изпълнителния директор на АСП е намален капацитета на Дома за деца и младежи с умствена изостаналост – с Петрово, община Сандански, област Благоевград от 110 на 90 места;

Увеличаване на щатната численост на персонала и капацитета.

През 2006г. в няколко специализирани институции за деца с увреждания беше увеличена щатната численост на персонала.

- ДДМУИ – гр. София - от 54 на 59 щатни бройки;
- ДДМУИ – с. Петрово, област Стара Загора - от 48 на 51 щатни бройки;
- ДДМУИ – с. Згалево, област Плевен – от 26 на 40 щатни бройки;
- ДДМУИ – с. Просторно, област Разград – от 29 на 32 щатни бройки;

През 2006г. е увеличен щатът и капацитетът на няколко действащи дневни центъра за деца и младежи с увреждания.

- ДЦДМУ – гр. Сливен – увеличаване на персонала от 12 на 16 щатни бройки;
- ДЦДМУ – гр. Силистра – увеличение на капацитета от 30 на 48 места и увеличение на персонала от 13 на 19 щатни бройки;
- ДЦДВУ – гр. Смолян – увеличение на капацитета от 30 на 48 места и увеличение на персонала от 7 на 18 щатни бройки.

През 2006 г. Държавната агенция за закрила на детето /ДАЗД/ е извършила планови проверки на дневните центрове и домове за предоставяне на услуги за деца с увреждания в цялата страна относно **спазването на стандарти по Наредбата за критериите и стандартите за социални услуги за деца**. Проверени са общо 59 дневни центъра, управлявани от общини, НПО или разкрити към домовете за медико-социални грижи за деца (ДМСГД). Като цяло може да се направи изводът, че стандартите при предоставянето на социалните услуги са изпълнени до голяма степен. Качеството на предлаганите услуги е на добро ниво, всички центрове разполагат с добре оборудвана материална база и обучен персонал. Повечето центрове имат добро взаимодействие с неправителствени организации.

Към 31.12.2006г. на територията на страната функционират следните специализирани институции за възрастни хора с увреждания:

- Домове за възрастни хора с умствена изостаналост – 29 институции с общ капацитет 2 519 места.
- Домове за възрастни хора с психични увреждания – 15 институции с общ капацитет 1 396 места.
- Домове за възрастни хора с физически увреждания – 25 институции с общ капацитет 1 600 места.
- Домове за възрастни хора с деменция – 13 институции с общ капацитет 869 места.
- Домове за възрастни хора със сетивни увреждания – 4 институции с общ капацитет 148 места.

През 2006 г. са открити следните специализирани институции за възрастни хора с увреждания:

- Дом за възрастни от 18 до 35 г. с умствена изостаналост - 1 брой, с капацитет 30 места и 26 щатни бройки;
- Домове за временно настаняване – 2 броя, с капацитет 22 места и 9 щатни бройки.

През 2006 г. е закрит Домът за възрастни хора с умствена изостаналост в с. Лясково, община Стара Загора с капацитет 50 места.

През 2006 г. Домът за деца и младежи с умствена изостаналост в с. Джурково, община Лъки с капацитет 80 места е реструктуриран в Дом за възрастни хора с умствена изостаналост с капацитет 40 места.

Намаляване на капацитета на специализирани институции за възрастни хора с увреждания през 2006 г.:

- 1 Дом за възрастни хора с физически увреждания -с 12 места;
- 5 Дома за възрастни хора с умствена изостаналост-с 99 места.

Увеличаване на числеността на персонала на специализираните институции на възрастни хора с увреждания:

- 8 Дома за възрастни хора с деменция – с 42 щатни бройки;
- 1 Дом за възрастни със сетивни нарушения – с 6 щатни бройки;
- 10 Дома за възрастни хора с умствена изостаналост- с 52 щатни бройки;
- 7 Дома за възрастни хора с психични разстройства – с 30 щатни бройки;
- 11 Дома за възрастни хора с физически увреждания – с 72 щатно бройки.

От изключителна важност е да се преразгледа финансовият стандарт за обезпечаване на услугата дневен център, който ежегодно се приема от Министерски съвет. Необходимо е да се предвидят средства за осигуряване на продължаващо обучение на персонала, индивидуална и групов супервизия, които към момента не се предвиждат, и затрудняват изпълнението на стандартите за качество на услугата.

В системата на психичното здраве Министерството на здравеопазването осъществява преход от институционална психиатрия към психиатрия и алтернативни услуги в общността за хората с психични разстройства, а също така подобряване на условията за тези лица в лечебните заведения и специализираните институции, както и гарантиране на човешките им права. Започна процес на създаване на алтернативни услуги в общността, като дневни центрове, защитени жилища, защитени работни места, информационни центрове за тези лица така, както е в страните от Европейския съюз.

Основният принцип в “Политика за психично здраве 2004-2012г.” и Националния план за действие към нея, е деинституционализация на психиатричната помощ и преход към лечение и грижи в общността. Включени са за изпълнение задачи, свързани с интегриране на системата на здравеопазване със социалното подпомагане, образованието, както и ангажиране на различни институции и участници на хоризонтално и вертикално ниво в планирането, управлението и финансирането.

За подобряване на координацията между институциите и общи действия със заповед на министъра на здравеопазването, РД 09-428/09.12.2005 г., е създаден Национален съвет за психично здраве, като орган координиращ дейностите по “Политика за психично здраве на Р. България 2004-2012 г.” и по “Национален план за

действие” към нея. В състава на съвета участват общо 27 представители на различни институции.

За осъществяване на координация между МЗ и МТСП за подобряване положението на хората с ментални увреждания в специализирани институции, през януари 2006 г. министърът на здравеопазването и министърът на труда и социалната политика подписаха **Рамков договор**. С изпълнението на този договор се цели засилване на сътрудничеството между ангажираните институции за:

- подобряване качеството на живот, качеството на предоставяните социални услуги, развиване на социални услуги в общността, деинституционализация на грижите и социално включване на хората с ментални увреждания;

- въвеждане в практиката на система за оценка на потребностите и състоянието на хората с ментални увреждания, с цел насочването им към социални услуги в общността и осигуряване на възможност за социално включване;

- създаване на междуведомствена работна група за извършване на оценка на състоянието на хората с ментални увреждания, настанени в специализирани институции за предоставяне на социални услуги;

- осигуряване обмен на информация, относно медицинската и социалната характеристика на хората с ментални увреждания.

Планира се на следващ етап разширение на договореностите с нови партньори - НЗОК, Националното сдружение на общините и др. за подобряване на сътрудничеството в тези области.

Министерството на здравеопазването осъществява проект “Създаване на регионални мрежи и системи за събиране и обмен на социална и здравна информация” - компонент 1 “Подготовка за реализиране на информационна система за психично-здравно обслужване в общността”. Специфична целева група на проекта са хора с психични разстройства, които са извън обсега на съществуващите психично-здравни служби и които са с риск от социална изолация. Основна цел на проекта е да се създаде регистър с информация за хора от целевата група.

Съвместно от МТСП, ДАЗД, МЗ и МОН се осъществява проект “Подобряване качеството на живот на хората с ментални увреждания.” В 10 пилотни общини ще бъдат изградени дневни центрове и защитени жилища за хора с ментални увреждания. Проектът е тригодишен и ще завърши през втората половина на 2007 г.

В рамките на проект BG 016-711.01.02. “Деинституционализация чрез предоставяне на услуги в общността на рискови групи” в МЗ се осъществи едногодишен **туининг проект “Преход от институционална психиатрия към психиатрия и грижи в общността”**. Проектът има задачи, свързани със структурното развитие, координирането и воденето на случай при лицата с психични разстройства, връзката между различните етапи на лечение, и службите за социално подпомагане, преминаване от програмите за лечение към социални програми.

По същия проект са спечелени 4 гранта от 3 държавни болници и Областния диспансер за психични заболявания в гр. Добрич за създаване на дневен център, информационен център и защитено жилище за лица с психични разстройства. Проектите ще се осъществяват в ДПБ-Раднево, ДПБ-Церова кория и ДПБ-Ловеч. По 3 гранта ще се работи за изграждане на остро психиатрично отделение в Многопрофилните болници за активно лечение в градовете Враца, Казанлък и Видин.

Подобрили са условията в три държавни психиатрични болници- Церова кория, Раднево и Бяла. Държавната психиатрична болница в Патаденица е преместена в нова ремонтирана сграда в Пазарджик.

Агенцията за социално подпомагане проведе семинари през февруари 2006 г. с директорите на домовете за възрастни хора с физически увреждания и сетивни

нарушения и представители на общинските администрации, на чиято територия функционират съответните специализирани институции. Те бяха запознати с резултатите от Мониторинга по спазване и изпълнение на стандартите и критериите за предоставяне на социални услуги в специализираните институции, регламентирани в Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане и им бяха предоставени оценки и планове за развитие на всеки един дом.

През март 2006 г. са проведени семинари с директорите на специализираните институции за възрастни хора с умствена изостаналост и психични разстройства и с представители на общинските администрации, на чиито територии функционират съответните специализирани институции. Участниците бяха запознати с резултатите от Втория национален мониторинг и процеса на деинституционализация на живеещите в специализираните институции за хора с увреждания

През периода май - юни 2006 г. се проведе Трети национален мониторинг. От Инспектората на АСП бяха проверени 43 специализирани институции за хора с ментални увреждания по утвърдена Методика за контролната дейност по предоставяне на социални услуги в специализираните институции.

През месеците юни – октомври 2006 г. са проведени обучения на социалните работници от специализираните институции за хора с увреждания, с цел укрепване на административния капацитет на персонала работещ в тях.

За цялата 2006 г. от домовете за възрастни хора с умствена изостаналост и психични разстройства изведени при близки и роднини са 22 лица, а изведени от специализирани институции и приети за обслужване в Защитено жилище са 46 лица.

Извършени са дейностите по **Синхронизиране на индивидуални планове за действие с планове за грижа на всяко дете и прилагането им в практиката.** Съществена част от процеса на повишаване качеството на грижа за деца, настанени в специализирани институции, е прилагането на практика на индивидуален подход в работата с тях. За децата се изготвя индивидуален план за грижа, въз основа на изготвения от отдел „Закрила на детето” план за действие. Планът за грижи има ясно формулирани постижими цели и времева рамка, в която да бъде изпълнен. Той има индивидуален характер и е съобразен със специфичната характеристика на детето и възможностите, които дават наличните ресурси на институцията.

Опорна точка при планирането на грижите е адекватната оценка на потребностите на детето. При настаняване на деца в специализирани институции, планове за действие се предоставят на директорите на специализираните институции. По инициатива на институцията се провеждат заседания на мултидисциплинарни екипи, с участието на социален работник от отдел „Закрила на детето”, на които се обсъждат настъпилите промени в развитието на всяко дете, настанено в дома.

Оперативна цел IV. „Гарантиран достъп да качествено образование на хората с увреждания”

Обхващането на всяко дете с увреждане в предучилищна и училищна възраст в образователната система, с помощта на ресурсни центрове е основна дейност за достъп до качествено образование.

Със Заповед № РД-14-180 от 13.09.2006 г. на министъра на образованието и науката са открити 28 ресурсни центъра за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности. В “Държавен вестник”, бр. 77 от 2006 г. е обнародван Правилник за дейността на

ресурсните центрове за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности.

В новооткритите ресурсни центрове са назначени **685 ресурсни учители**, рехабилитатори, логопеди и психолози за подпомагане на **3765 интегрирани деца и ученици със специални образователни потребности**.

По проект на Министерство на образованието и науката “Включващо обучение на деца със специални образователни потребности в системата на народната просвета” през месец декември 2006 година започна обучение на 400 начални учители от общообразователни училища в страната за работа с деца със специални образователни потребности в общообразователна среда.

Същевременно Агенцията по заетостта реализира програма “Заетост на учители в обучение на деца с увреждания”. Нейната цел е осигуряване на заетост на безработни учители и реализиране на преподавателският им потенциал чрез ангажирането им с обучение, социална интеграция и повишаване на образователното равнище на деца с различни форми на увреждания.

Програмата се осъществява въз основа на установените от Агенцията за социално подпомагане потребности от образование и обучение на деца с различни форми на увреждания, необхванати от традиционните форми на обучение. Министерството на образованието и науката и Министерството на здравеопазването определят необходимите форми на обучение на децата.

Работата на учителите се осъществява по специално разработени правила за работа с деца с увреждания в съответствие със съществуващата нормативна уредба. Обучението на децата с увреждания се извършва по индивидуални програми, съобразени със специфичните образователни потребности на детето.

През 2006г. в програмата са включени 13 учители (при планирани 4 лица.). През отчетния период средномесечно са работили 194 учители. За субсидиране на заетостта им от Държавния бюджет са изразходвани средства в размер на 734 992 лв. (95.6% от планираните средства).

Чрез свой представител **Държавната агенция за закрила на децата** взе участие в Консултативния съвет по проект “Заедно за интегрирано образование на децата с увреждания”, реализиран в 28-о СОУ “Алеко Константинов” – гр. София. Проектът, осъществен от Асоциация “Заедно” с финансовата подкрепа на фондация “Лале” - координатор на Обединени Холандски Фондации за Централна и Източна Европа в България, е насочен към създаване на подкрепяща среда за интегрирано обучение на деца с увреждания. В резултат на успешното приключване на проекта **50 деца с увреждания са интегрирани** и учат заедно със своите връстници в общообразователно училище и са формирани позитивни нагласи у родители, учители и ученици към децата с увреждания, повишена е активността на родителите в процеса на интеграция.

Оперативна цел V. „Осигуряване на помощни средства, приспособления и съоръжения, които заменят или подобряват функции на човешкия организъм и увеличават възможностите на хората с увреждания за самообслужване и за трудова и всяка друга дейност”

Със Заповед № 1031 от 29.12.2006 г. на Министъра на труда и социалната политика са определени пределните размери /лимита/ на помощите за изработване, покупка или ремонт на средства, приспособления и съоръжения.

Пределните размери /лимита/ на помощите за изработване, покупка или ремонт на средства, приспособления и съоръжения **са завишени с 20 %**, като целта е да

покрыят разходите на хората с увреждания по за увеличението на цените на техническите помощни средства с данък добавената стойност.

По данни на Агенцията за хората с увреждания (АХУ) през отчетния период са разпространени **157 000 ПСПС**, като общата сума възлиза на **28 милиона лева**.

През 2006 г. АХУ е издала **94 разрешителни** на лицензирани фирми и техни дистрибутори по Наредба № 1/2005 г. Осъществен е мониторинг по изпълнение на техните задължения по отношение спазването на изискванията на Наредба № 1/2005 г. За периода януари-декември 2006 г. са извършени **800 проверки** на територията на страната. За извършените проверки са изготвени констативни протоколи, като за констатираните несъответствия с ежемесечни доклади е уведомена Комисията за издаване на разрешения за производство, внос, продажба и поддържане на ПСПС.

Оперативна цел VI. „Разширяване на възможностите за трудова заетост на хората с увреждания”

Законът за интеграция на хората с увреждания, в раздела “Трудова заетост”, урежда правото на труд на хората с увреждания в интегрирана работна среда, както и правата и задълженията на работодателите. Създадени са условия в трите форми на заетост: в обичайна среда, в специализирани предприятия и кооперации на хора с увреждания, в развитие на собствен бизнес. Министерският съвет ежегодно определя списък на стоки и услуги, чието производство се възлага на специализираните предприятия и кооперации. На тях ежегодно се отпускат субсидии по защитени проекти и програми. Преотстъпват се и 30 на сто от дължимите осигурителни вноски.

През 2006 г. в Агенцията за хората с увреждания са подадени **99 проекта** на специализирани организации и **58 проекта** на работодатели от обичайна работна среда за финансиране на дейности по трудовата реализация на хора с увреждания. **Одобрени за финансиране са 53 проекта** на специализирани организации и **30 проекта** на работодатели в обичайна работна среда. **Обхванати са съответно 1737 и 53 преки бенефициенти** – хора с увреждания.

През 2006 г. Агенцията за хората с увреждания започна да предоставя безвъзмездно финансиране на проекти за разкриване на собствен бизнес или подпомагане развитието на вече съществуващ бизнес на хора с 50 и над 50 на сто трайно намалена работоспособност. За финансиране могат да кандидатстват както собственици на фирми, така и физически лица с трайни увреждания. През 2006 г. утвърдени за финансиране са 33 проекти. Общата сума по сключените договори е 365 238 лева. Субсидираните проекти са в областта на селския туризъм, отглеждането на пчели и производството на мед, търговията, извършването на услуги, ветеринарната и рекламната дейности.

Агенцията по заетостта реализира програми и насърчителни мерки за заетост и обучение по реда на Закона за насърчаване на заетостта, насочени към осигуряване на заетост и повишаване на квалификацията на хората с трайни увреждания, както и към осигуряване на грижи в семейна среда на хора с трайни увреждания и тежко болни самотни хора. В Плана за действие за равните възможности на хора с увреждания за 2006 – 2007г. са заложили програми със значим социален ефект. Реализацията им през 2006г. е, както следва:

- **Национална програма “Асистенти на хора с увреждания”**

Програмата е насочена към предоставяне на грижа в семейна среда на хора с трайни увреждания или тежко болни самотни хора чрез осигуряване на заетост на безработни лица като лични и социални асистенти.

Програмата се реализира по проекти за изпълнение на дейността "Социален асистент" и по заявки за изпълнение на дейността "Личен асистент" при 8-часова продължителност на работния ден.

През 2006г. в програмата са включени общо 16 793 лица (114% от планираните 14 687 лица), от които 13 932 лица са лични асистенти и 2 861 лица са социални асистенти. Изразходвани са 33 201 256 лв. (95.5% от планираните средства). През периода средномесечно са работили 13 577 лица.

За изпълнение на дейността "Социален асистент" през 2007г. са одобрени 111 проекта за разкриване на 953 работни места.

- **Програма "Заетост на учители в обучение на деца с увреждания"**

Целта на програмата е осигуряване на заетост на безработни учители и реализиране на преподавателският им потенциал чрез ангажирането им с обучение, социална интеграция и повишаване на образователното равнище на деца с различни форми на увреждания.

Програмата се осъществява въз основа на установените от Агенцията за социално подпомагане потребности от образование и обучение на деца с различни форми на увреждания, необхванати от традиционните форми на обучение. Министерството на образованието и науката и Министерството на здравеопазването определят необходимите форми на обучение на децата.

Работата на учителите се осъществява по специално разработени правила за работа с деца с увреждания в съответствие със съществуващата нормативна уредба. Обучението на децата с увреждания се извършва по индивидуални програми, съобразени със специфичните образователни потребности на детето.

През 2006г. в програмата са включени 13 учители (при планирани 4 лица.). През отчетния период средномесечно са работили 194 учители. За субсидиране на заетостта им от Държавния бюджет са изразходвани средства в размер на 734 992 лв. (95.6% от планираните средства).

Програмата се реализира успешно на територията на цялата страна.

- **Национална програма за заетост и професионално обучение на хора с трайни увреждания**

Основната цел на програмата е повишаване пригодността за заетост и осигуряване на заетост на хора с трайни увреждания, като предпоставка за преодоляване на социалната им изолация и за пълноценното им интегриране в обществото. Приоритетно в програмата се включват лица със и над 71% намалена работоспособност, военноинвалиди с и над 50 % намалена работоспособност, хора с ментални и сензорни увреждания. По програмата се организира обучение, съобразено както с уврежданията на безработните, така и с идентифицираните потребности по професии на работодателите, които могат да разкрият работни места за хора с трайни увреждания. На разкритите работни места, работодателите наемат безработни лица, обект на Програмата, за срок от 36 месеца, като от тях 24 месеца се финансират със средства от Държавния бюджет.

През отчетния период в обучение по програмата са включени 20 безработни с трайни увреждания (при планирани 20 лица), а 517 лица са включени в заетост (при планирани 367). За реализация на програмата през 2006г. са изразходвани средства в размер на 684 000 лв. (97.4% от планираните средства). През годината средномесечно са работили 628 лица с трайни увреждания.

Оперативна цел VII. "Осигуряване на равни възможности за спорт, отход, туризъм и участие в културния живот"

С ПМС № 96 от 26 април 2006 г. Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби беше изменена и допълнена. Изпълнението на тази Наредба ангажира Министерството на образованието и науката, Министерството на културата, Министерството на земеделието и горите, Държавната агенция за закрила на детето и Държавната агенция за младежта и спорта и общините да разработват ежегодно Програма с мерки за закрила на деца с изявени дарби, която регламентира националните и международните конкурси, състезания и олимпиади, за които се изплащат едногодишни стипендии и еднократно финансово подпомагане на даровити деца.

В тази Програма с мерки има раздел „Държавни ученически спортни състезания”, който специално дефинира ученическите игри за деца от ДОВДЛРГ и за ученици със специални образователни потребности”.

Държавната агенция за младежта и спорта изготви програма за предприемане на мерки за насърчаване на творческите заложби и потребности на децата с изявени дарби и на националните и международните състезания, за които се прилагат мерки за закрила на децата с изявени дарби на ДАМС за 2006г., която включва следното:

- Подпомагане за обучение в курсове по спорт организирани от висши училища и специализирани федерации за 40 деца с физически или сензорни увреждания от специалните училища.
- Подпомагане за участие в обучителни и възстановителни лагери на 40 деца с физически или сензорни увреждания от специалните училища.
- Подпомагане за участие в национални и международни състезания на 40 деца с физически и сензорни увреждания от специалните училища.
- Стимулиране на деца с изявени дарби чрез предоставяне на месечни стипендии за 20 деца с увреждания за 6 месеца през 2006г.

По вътрешния спортен календар Държавната агенция за младежта и спорта, Министерството на образованието и науката, Българската параолимпийска асоциация и Спортната федерация на глухите в България организираха съвместно състезания - Ученически игри за учениците с увреден слух, нарушено зрение и физически увреждания от специалните училища. През отчетния период са проведени състезания по: ски-бегови дисциплини – за ученици с нарушено зрение; бадминтон, тенис на маса и футбол - за девойки и юноши с увреден слух; тенис на маса, шахмат, бадминтон, дартс и лека атлетика за деца с физически увреждания; лека атлетика, шахмат, тенис на маса и голбал за деца с нарушено зрение. **В състезанията са участвали 304 ученици с увреждания.**

Подпомогнати са програми за организиране на спортни състезания за деца от Помощни училища (ПУ) и Домове за отглеждане и възпитание на деца лишени от родителски грижи (ДОВДЛРГ) в областите Разград, Силистра, Русе, Търговище, Кърджали, Пазарджик, Враца, Хасково, Добрич, Сливен, Стара Загора, Благоевград и Сливен. Изразходвани са финансови средства **в размер на 33 409 лв.** В програмите са **обхванати 2100 деца с увреждания.**

Оказана е помощ при подготовка на дейности за интеграция на децата от специализираните институции – съвместни състезания и спортни прояви за децата с увреден слух и деца без увреждания.

Сключени са годишни договори за финансово подпомагане на спортното развитие със специализираните спортни федерации за хората с увреждания - Българска параолимпийска асоциация и Спортна федерация на глухите в България, чрез които ДАМС подпомага реализирането на тяхната дейност и проявите от вътрешния и международен спортен календар.

Осигурени са условия и подкрепа за провеждане на проявите от националния и международен спортен календар на специализираните спортни федерации за хората с увреждания, както и допълнително финансиране. През 2006 г. са подкрепени и проведени : X-те Национални спортни игри за лица с нарушено зрение, увреден слух и с физически увреждания в Бургас; ДАМС е съорганизатор на Национално любителско рали за хора с увреждания "Сила за живот" в София; Спешгъл Олимпикс с участието на млади хора с интелектуални затруднения в Стара Загора; Националният шампионат за деца в неравностойно положение под надслов „Спортът достъпен за всички деца” и др.

Подпомогнато е разработването на програми на спортни организации и общински администрации за адаптация, социализация и реализация на децата и лицата със специални потребности, чрез главните експерти на ДАМС за административните области в страната.

По Международния спортен календар е утвърдена и се реализира програма за финансово подпомагане на Спортната федерация на глухите в България за подготовка и участие на спортистите с увреден слух по бадминтон, тенис на маса, боулинг и футбол в зала в Европейски първенства, на Българска параолимпийска асоциация за подготовка и участие на отборите в Световни първенства по лека атлетика, вдигане тежести, джудо и Международни турнири по спортна стрелба, както и участие в международен семинар за спортно – медицинска класификация на спортисти с нарушено зрение.

По програма "Младеж" за дейностите на дирекция "Международни младежки програми" за млади хора със специфични потребности и в неравностойно положение се разработват, провеждат и координират разнообразни дейности, съобразени с приоритетите на Европейския съюз и националните приоритети за равни възможности на всички млади хора.

В рамките на програмата на ЕС "Младеж", която се координира от ДАМС за България, за първите шест месеца на 2006 г. са подадени и одобрени за финансиране 23 проекта насочени към младите хора със специфични потребности. В тях участват **338** млади хора със специфични потребности. Проектите са с различна тематика и дават възможност на младите хора със специфични потребности да танцуват, пеят, рисуват, да участват в спортни игри, да правят екопътеки, да провеждат състезания със свои връстници от страната и различни страни на ЕС. Млади хора със специфични потребности са автори на изложби, календари, рисувани пана, керамични вази, тениски и медали, картички и др. Тези дейности им дават възможност да придобиват нови умения и знания, нови контакти и възможности за изява.

През отчетения период ДАМС подкрепи финансово с **7 160 лв.** проект "Спорт за нашия живот" на Сдружение "Асоциация приятели на децата с увреден слух - АПДУС". В рамките на проекта са проведени следните дейности:

- Седемдневен обучителен ски семинар на Витоша на базата на НСА.
- Подготовка по оцеляване в екстремни високопланински условия на 41 младежи и девойки.
- Обучение по плуване на басейн "Мадара", както и занимания за две двойки и подготовка за бъдещо участие в международни турнири и първенства за хора с увреден слух.
- Обучение по аеробика на учениците от ССУ за деца с увреден слух "Проф. Д-р Дечо Денев".

- За всички занимания и обучения, както и финални дейности по проекта са направени демонстрации с теоретично обяснение и представяне с жестомимичен превод.
- След приключване на проекта е подредена изложба с фотоси в фоайето на НСА.
- Дейностите по проекта са отразени с репортажи по БНТ, БТВ и вестник "Тишина".

Достъп до културния живот на страната. В Министерство на културата е извършена методическа и финансова подкрепа на творческите изяви на талантливите деца с увреждания, на фестивали и дейността на читалищата, работещи с деца с увреждания. Финансово са подкрепени група „Жестим“, както и групи към Националното читалище „Луи Брайл“ в гр. София. Организиран са съвместни концерти на деца от училищата по изкуствата и деца с увреждания. Осигурени са стипендии на деца с увреждания – деца с намален слух от училищата по изкуствата.

В Средно художествено училище по приложни изкуства „Св.Лука“ **се обучават 7 деца с увреждания**, на които е осигурен ресурсен учител.

В концепциите на директорите на драматичните театри за 2007 г. е заложено създаване на детски театрални студия, в които равнопоставено да участват талантливи деца с увреждания. Такива студия работят вече в театър „Сълза и смях“, Драматичен театър „Сава Огнянов“ – Русе, РДТ „Н.Хайтов“ – Смолян и други.

Постигнатите резултати в създаването на равни възможности за хората с увреждания и тяхната интеграция показват, че през отчитания период Планът за действие е изпълняван ритмично и заложените дейности и мерки са осъществявани отговорно от съответните министерства и други държавни институции. Голямата част от мерките и дейностите по оперативните цели са с постоянен срок, защото за постигането им са необходими системни усилия и действия. Процесът на създаване на равните възможности за хората с увреждания е непрекъснат, постоянен и продължителен.

МИНИСТЪР:

ЕМИЛИЯ МАСЛАРОВА